

Yttrande till Mark- och miljööverdomstolen i
mål nr P 1715-23 över överklagande av
kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplan
för del av Råda 1:1 m.fl. Mölnlyckemetotet i
Mölnlycke

17

2015KS531

Kommunstyrelsen

Datum
2023-08-29

Diarienummer
2015KS531 214

Yttrande till Mark- och miljööverdomstolen i mål nr P 1715–23 över överklagande av kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl. Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar *Yttrande till Mark- och miljööverdomstolen i mål nr P 1715–23 över överklagande av kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl. Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun* som sitt eget yttrande till Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt i mål nr P1715–23.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 14 oktober 2021 § 192 att anta detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl. Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun. Syftet med detaljplanen är att utveckla området vid Mölnlyckemotet genom att med den befintliga naturen och ny bebyggelse åstadkomma både en välkomnande entré till Mölnlycke och nya strategiska lägen för verksamheter. I planen ingår också en säkrare och mer attraktiv cykelförbindelse mot Mölndal och Göteborg.

Naturskyddsföreningen i Härryda överklagade kommunfullmäktiges beslut till mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt och yrkade att beslutet att anta detaljplanen skulle upphävas. Mark- och miljödomstolen beslutade att avslå överklagandet.

Naturskyddsföreningen i Härryda har därefter överklagat mark- och miljödomstolens dom och yrkar att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska upphäva beslutet att anta detaljplanen. Mark- och miljööverdomstolen har i mål P 1715–23 beviljat prövningstillstånd och förelagt kommunen att yttra sig. Efter beviljat anstånd ska yttrandet ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den 29 september 2023. I yttrandet anges att kommunens inställning är att överklagandet ska avslås.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 29 augusti 2023
- Yttrande till Mark- och miljööverdomstolen i mål nr P 1715–23 över överklagande av kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl. Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun
- Föreläggande, inklusive överklagande och protokoll
- Tidigare ingivet yttrande till mark- och miljödomstolen i mål nr P 4713–21

Louise Skålberg
Samhällsbyggnadschef

Kenneth Fondén
T.f. plan- och exploateringschef

Datum
2023-08-29

Dnr
2015KS531 214

Yttrande till Mark- och miljööverdomstolen i mål nr P 1715-23 över överklagande av kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl. Mölnlyckemetotet i Mölnlycke, Härryda kommun

Härryda kommun ("**Kommunen**") har förelagts att yttra sig avseende Naturskyddsföreningen i Härrydas ("**Föreningen**") överklagande, i vilket Föreningen yrkar att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska upphäva beslutet att anta detaljplanen.

Mark- och miljööverdomstolen har meddelat Kommunen anstånd med att yttra sig till och med den 29 september 2023.

Inställning

Kommunen motsätter sig ändring av mark- och miljödomstolens dom och anser följaktligen att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå Föreningens överklagande.

Kommunen bemöter i det följande vad Föreningen anfört i överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen genom förtydliganden och tillägg till grunderna för Kommunens inställning i målet i mark- och miljödomstolen. I övrigt hänvisar Kommunen till sitt yttrande i det målet.

Frågan om betydande miljöpåverkan och påverkan på skyddade arter

Kommunen har vid behovsbedömningen utgått från de för detaljplanen relevanta kriterier som fanns föreskrivna i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Vad avser påverkan på skyddade arter och deras livsmiljöer vidhåller Kommunen att den naturvärdesinventering¹ och artskyddsutredning² som genomförts i tillräcklig grad belyst relevanta omständigheter avseende de aktuella arterna. De skyddsåtgärder och anpassningar som föreslagits med grund i dessa utredningar har varit tillräckliga för att säkerställa att

¹ Kullingsjö, 2020, Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemetotet, Naturcentrum AB.

² Kullingsjö, 2020, Artskyddsutredning – Mölnlyckemetotet, Härryda kommun, Naturcentrum AB.

detaljplanen, i linje med slutsatsen i ovan nämnda behovsbedömning, inte aktualiserar de förbud till skydd för arternas livsmiljöer som återfinns i artskyddsförordningen (2007:845). Det föregående står enligt Kommunen i överensstämmelse med gällande praxis³ och har inneburit att det inte funnits ett behov av att hantera frågan om påverkan på skyddade arter inom ramen för en miljökonsekvensbeskrivning.

I fråga om förekomsten av hasselsnok inom detaljplaneområdet vill Kommunen särskilt understryka att det i artskyddsutredningen konstaterats att även om planområdet innefattar lämpliga miljöer för hasselsnok är bedömningen att en livskraftig population svårigen kan upprätthållas i området långsiktigt. Detta bland annat på grund av de barriärer för in- och utflöde av individer som de vägar som omger detaljplaneområdet utgör. Inga individer har heller observerats inom detaljplaneområdet och det närmsta fyndet utanför detaljplaneområdet är inte verifierat. Det kan härvid särskilt noteras att det finns en förväxlingsrisk med huggorm och att det saknas bild av det inrapporterade exemplaret. I ett utlåtande från Naturcentrum som inhämtats efter det att artskyddsutredningen tagits fram och där skyddsåtgärder och anpassningar föreslagits, se Bilaga 1, bekräftas vidare att arten i dagsläget bedöms ha svårt att utnyttja området på grund av omgivande vägar och att de områden som i så fall skulle vara intressanta för arten är belägna väster och norr om detaljplaneområdet. Mot denna bakgrund anser Kommunen att det inte är sannolikt att den kontinuerliga ekologiska funktionen i livsmiljön⁴ för en eventuell lokal population av hasselsnok, av vilken detaljplaneområdet på sin höjd kan antas utgöra en liten del, skulle riskera att brytas av detaljplanens genomförande. Det är därför inte fråga om en liknande situation som i det avgörande från Mark- och miljööverdomstolen⁵ som Föreningen hänvisar till i överklagandet.

Vad avser de övriga arter som behandlats i artskyddsutredningen har slutsatserna av utredningarna, i motsats till vad Föreningen anför i överklagandet, inte gett stöd för att detaljplanens genomförande skulle innebära förstörelse av arternas reproduktionsområden och viloplatsar eller påverka arterna i övrigt på ett sätt som innebär att detaljplanen ska antas ha en betydande miljöpåverkan.

Kommunen har inte heller uteslutit att ytterligare skyddsåtgärder och anpassningar kan komma att krävas under genomförandet av detaljplanen och anser därför att det, om behov uppstår, finns förutsättningar att vidare hantera frågan om påverkan på skyddade arter och deras livsmiljöer i ett senare skede.

Det bör återigen understrykas att Länsstyrelsen i Västra Götalands län har delat Kommunens uppfattning i såväl frågan om detaljplanens betydande miljöpåverkan som i bedömningen av huruvida de skyddsåtgärder som

³ Jfr RÅ 2005 ref. 44 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 19 januari 2016 i mål nr P 11828-14.

⁴ Uppskattningsvis 50-100 hektar enligt Naturvärdesinventeringen, s. 26.

⁵ MÖD 2014:4.

föreslagits varit tillräckliga ur ett artskyddsperspektiv, och därför inte aktualiserat ett krav på dispens enligt artskyddsförordningen.

Förtydligande avseende kumulativa effekter

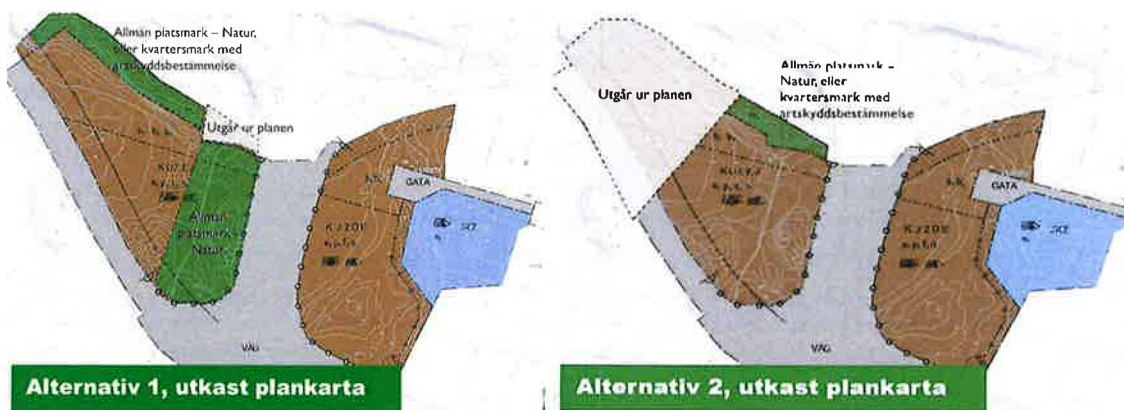
Kommunen vill avslutningsvis hänvisa till ett antal kartor, se Bilaga 2, vilka tagits fram för att visa pågående exploateringsprojekt och planer i Rådasjöns närområde. I motsats till Föreningen anser Kommunen att det med beaktande av avstånden till detaljplaneområdet inte funnits ett behov av att inkludera kumulativa effekter i bedömningen av detaljplanens påverkan på skyddade arter eller deras livsmiljöer. Det kan härvid särskilt nämnas att området, bland annat med hänsyn till dess lokalisering mellan större vägar, redan i dagsläget är påverkat genom begränsningar i spridningsvägar för arter och påverkan i form av buller och ljus.

Bilaga 1

Utlåtande om förslag till ändring av planområde vid Mölnlyckemotet.

Oskar Kullingsjö
Naturcentrum AB
2020-11-18

Kommunen har tagit fram två förslag till förändring av planområdet för att minska påverkan på framförallt mindre hackspett. Alternativ 1 innebär att ett område centralt i området planläggs som naturområde medan alternativ 2 innebär att ett område i västra delen utgår ur detaljplanen (figur 1). Båda dessa områden är ca en halv hektar. I båda alternativen är det huvudsakligen igenväxta ekhagar som sparas som i naturvärdesinventeringen bedömts ha påtagligt naturvärde.

Figur 1. Två förslag till Anpassningar av detaljplanen.

Om man sparar en halv hektar bedömer jag att alternativ 2 är det bästa möjliga ur naturvårdssynpunkt. Dels bedöms naturvärdet vara något högre i den delen, dels hänger området efter byggnation fortfarande någorlunda ihop med omgivande mark, medan den sparade i ytan i alternativ 1 i stor utsträckning kommer att vara omgiven av vägar och bebyggelse.

I östra delen finns ytterligare ett lövområde som i naturvärdesinventeringen bedömts ha påtagliga naturvärden. Även detta område bedöms ha något lägre naturvärde och ligga mer instängt än området i alternativ 2.

Påverkan på arter med alternativ 2

Mindre hackspett och fladdermöss

I artskyddsutredningen konstaterades att arterna använder området, men att det inte finns tecken på häckning/ungelkolonier i området. Det finns så pass mycket lövskog i omgivningarna att risken är minimal för att någon art försvinner på grund av detaljplanen, men tar man bort lämpliga livsmiljöer för arterna så kan man anta att det ändå får någon effekt, till exempel att de kan få färre ungar vissa år. I alternativ 2 förbättras situationen jämfört med det ursprungliga förslaget till detaljplan. Ungefär 1,5 hektar yngre (ca 40 årig) triviallövskog och cirka 1 hektar ekskog kommer fortfarande att bebyggas, miljöer som kan användas av arterna. Den halva hektar som sparas i alternativ 2 bedöms dock vara den bästa för arterna och betydelsen av att spara just det området bör därför vara högre än vad arealen anger.

Gröngöling

Arten kan säkert utnyttja området som sparas i alternativ 2, men den föredrar lite öppnare områden. Den noterades vid naturvärdesinventeringen i östra delen av planområdet, där ekskogen är lite torrare och glesare och antagligen är det den delen som passar arten bäst.

Hasselsnok

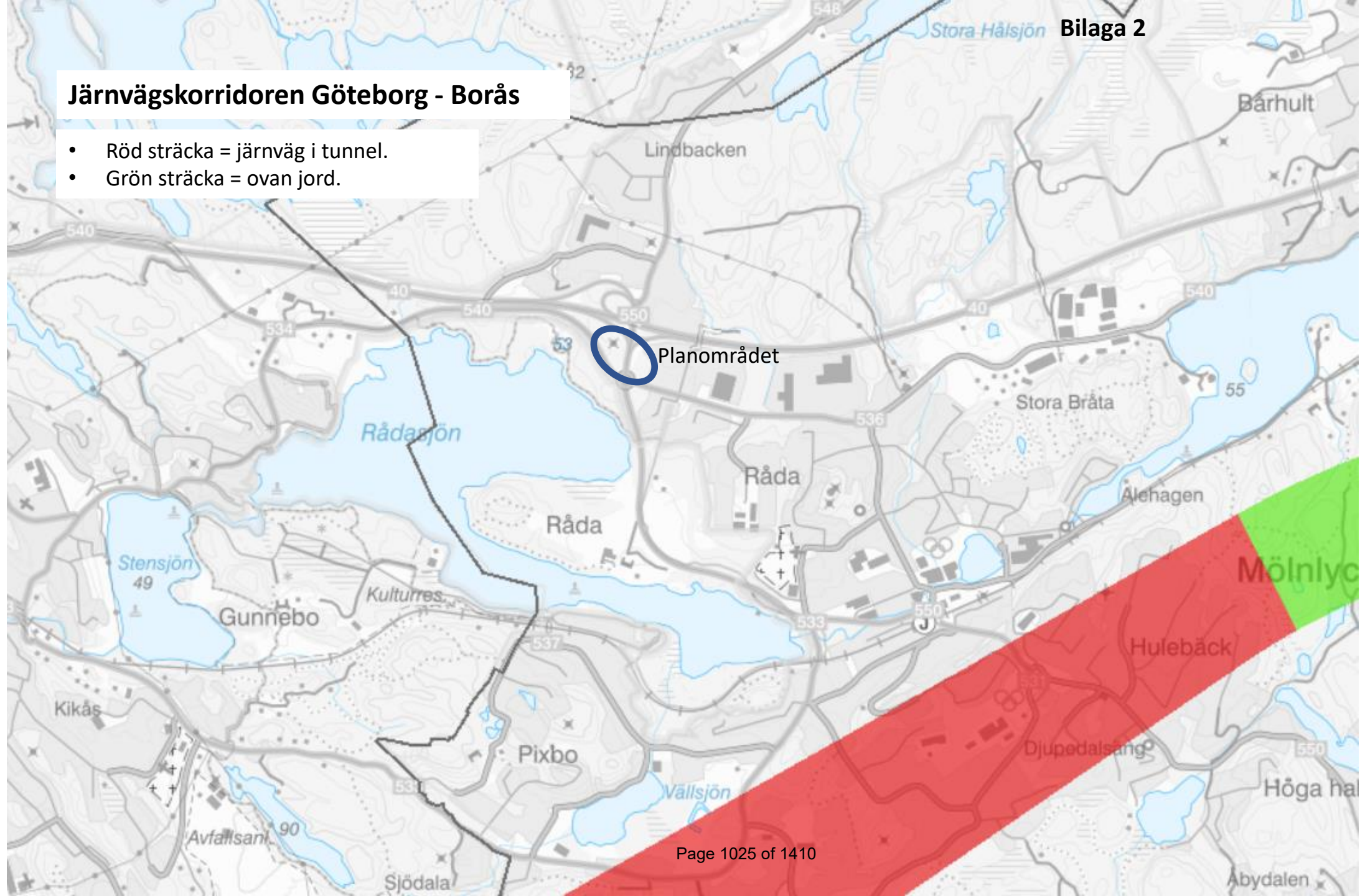
Arten bedöms ha svårt att nyttja planområdet idag på grund av att det omges av vägar. I den mån hasselsnoken ändå rör sig i området bedöms branter och hållmarker väster och norr om planområdet vara mest intressant för arten och det område som sparas i alternativ 2 kan i så fall nyttjas som födosöksområde.

Förslag till åtgärder

- Försök att i så stor utsträckning anpassa bebyggelsen även i de delar som planläggs för bebyggelse så att en del stenmurar, träd och hållmarker kan finnas kvar. De grövsta ekarna bör om möjligt sparas, i synnerhet en grov ek som står nära gasmacken.
- De större träd som ändå tas ned bör sparas som död ved. Förslagsvis placeras dessa i området som tas bort ur planen eller i det angränsande naturreservatet.
- Plantera gärna rikligt med lövträd och buskar i planområdet.
- Spara lövområdena väster om planområdet. Det rör sig mestadels om yngre triviallövskogar. Här finns möjlighet att gå in och skapa död ved, genom att ringbarka träd, eller på andra sätt skapa död ved för att gynna främst mindre hackspett. Min bedömning är dock att det räcker med att lämna dessa områden orörda, så kommer det med tiden att bli fler äldre träd och döda träd och grenar, det vill säga en allt bättre miljö för hackspetten.
- Anpassa eventuell belysning i planområdet så att inte ljuset sprids till omgivande skogsområden.

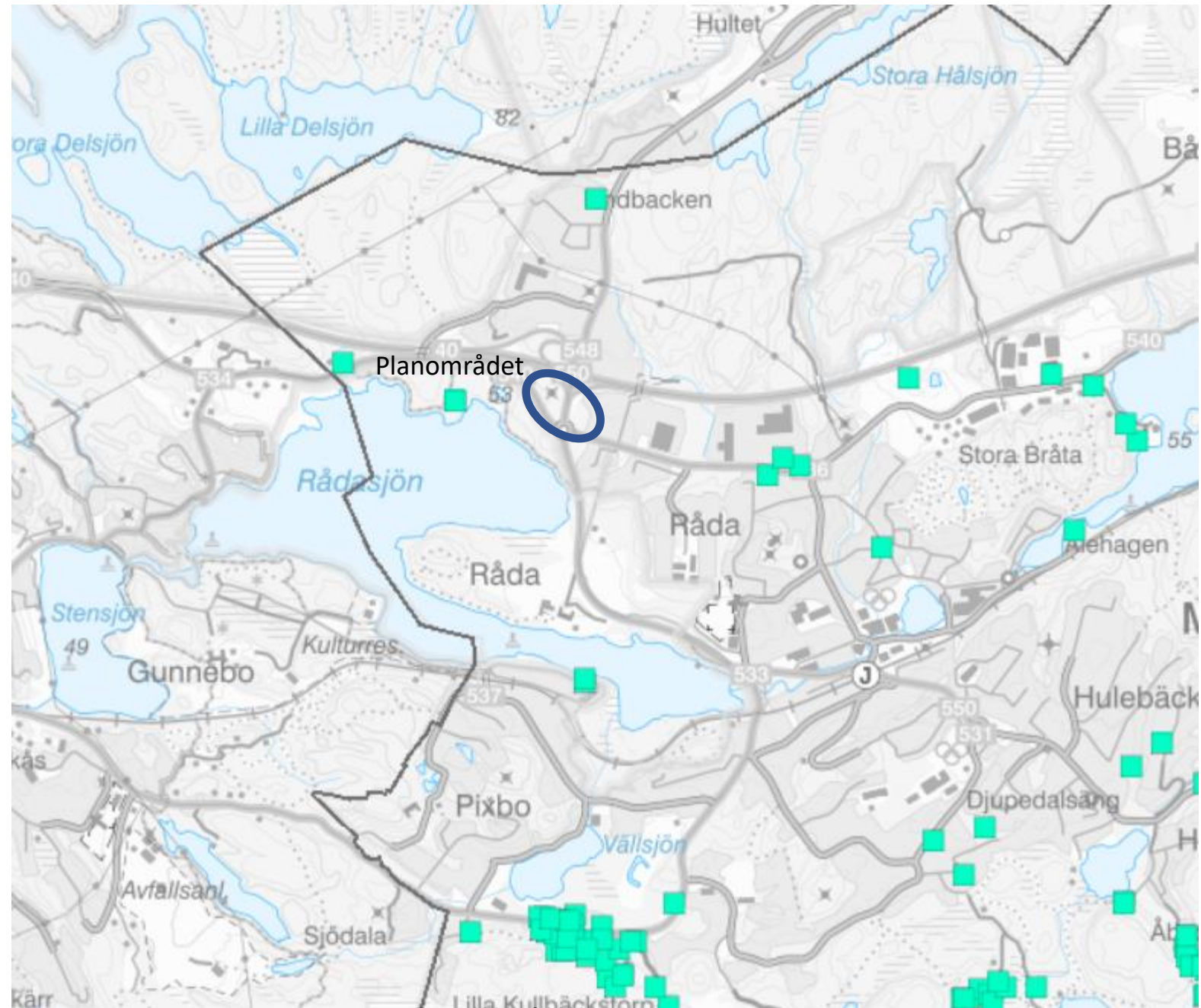
Järnvägskorridoren Göteborg - Borås

- Röd sträcka = järnväg i tunnel.
- Grön sträcka = ovan jord.

Godkända reningsanläggningar

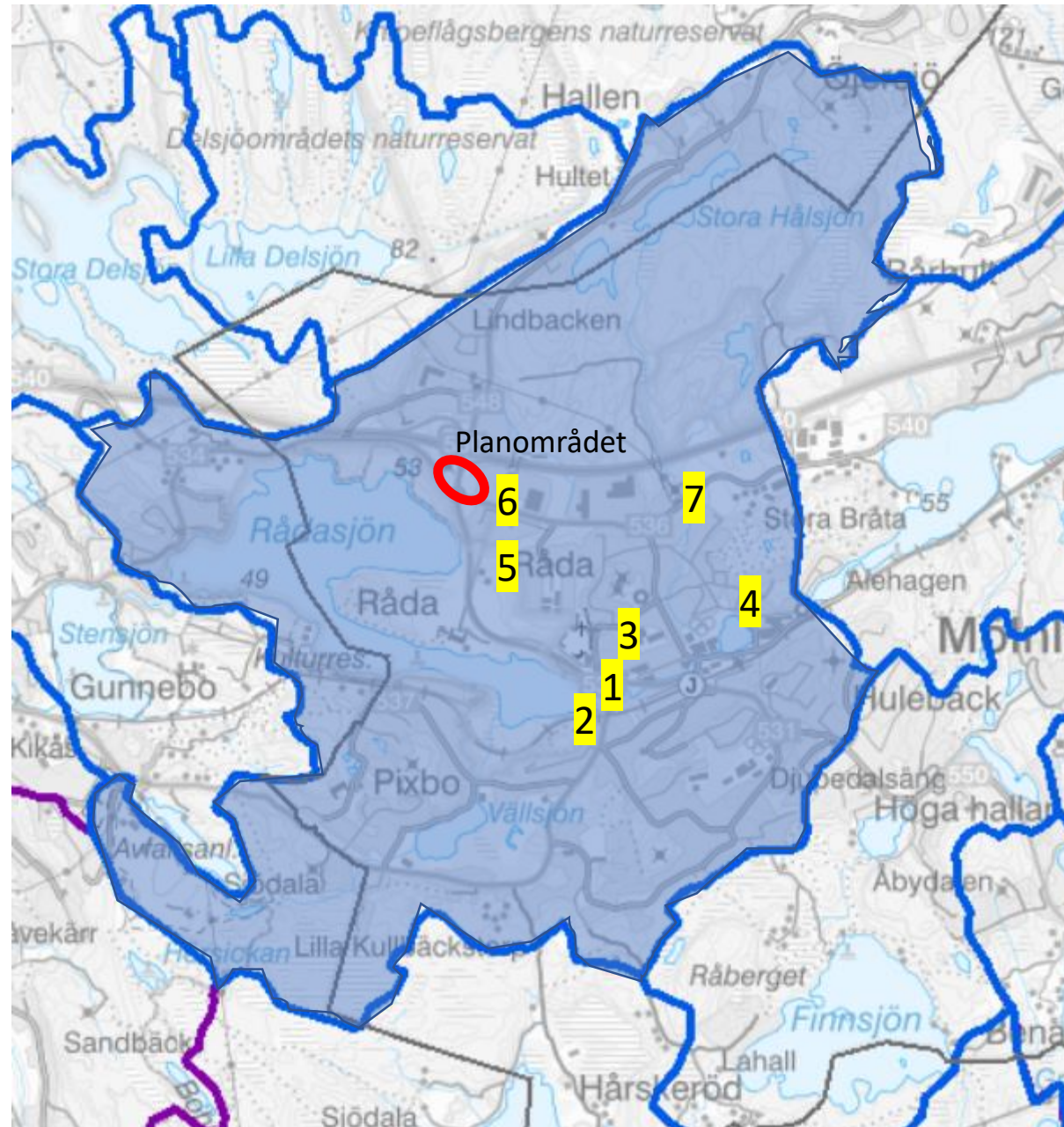
- Turkosa fyrkanter = godkända reningsanläggningar (avlopp, oljeavskiljare).
- I övrigt kommunalt VA runt Rådasjön.
- Ingen större kommunal reningsanläggning planeras och det skulle inte heller vara lämpligt att lägga en sådan i Rådasjöns närområde.

Pågående infrastrukturprojekt

Blåmarkerat område = Rådasjöns avrinningsområde

1. Muddring av Mölndalsån.
2. Ombyggnation av cirkulationsplats.
3. Renovering VA-ledningar.
4. Bussvändslinga, renovering av väg, ny GC-bro.
5. Förtätningprojekt bostäder.
6. Ny cirkulationsplats Metallvägen/Boråsvägen.
7. Ny GC-väg.

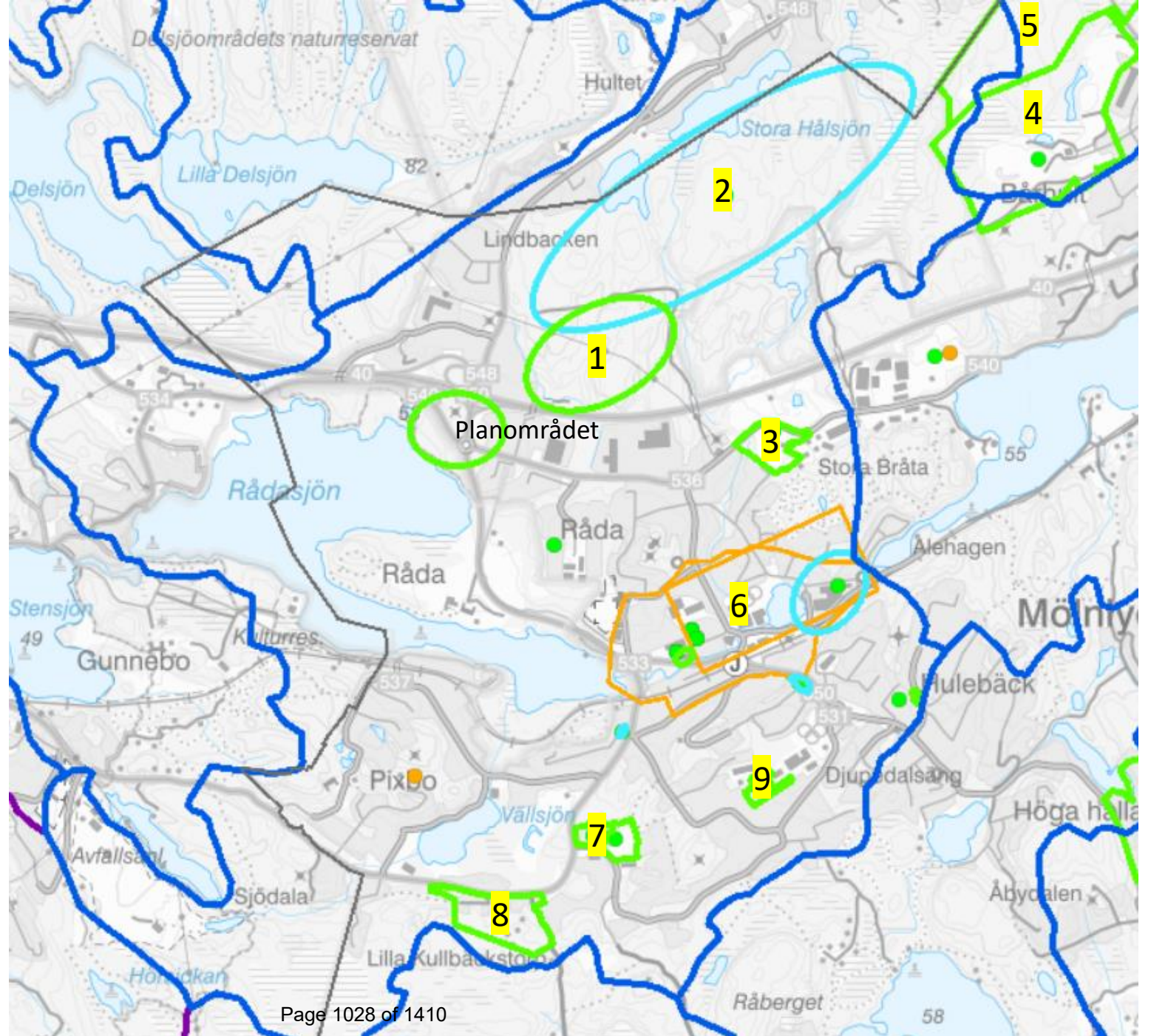
Pågående detaljplaner och program

● Beviljade planbesked
(=detaljplan/program ska starta)

● Pågående planbesked

— Avrinningsområden

1. Pågående detaljplan, Företagsparken III.
2. Planprogram ska starta för området.
3. Pågående detaljplan, bostäder.
4. Pågående detaljplan, Renova.
5. Pågående detaljplan, verksamheter.
6. Kommande detaljplaner, centrumutveckling.
7. Pågående detaljplan, skola.
8. Pågående detaljplan, bostäder.
9. Pausad detaljplan, skola.

Mölnbals roddklubb - roddanläggning Rådasjön

Mölnbals roddklubb har sitt båthus på västra sidan Rådasjön. På östra sidan Rådasjön har klubben några flytbryggor. Inga planer finns på att bygga ut verksamheten.

Härryda kommun

Parter: Naturskyddsföreningen i Härryda ./ . Härryda kommun

Målet gäller: antagande av detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl., Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun

Mark- och miljödomstolen, Vänersborgs tingsrätts dom 2023-01-18, P 4713-21, har överklagats.

Ni ska yttra er

Ni ska yttra er över överklagandet.

Mark- och miljööverdomstolen har meddelat prövningstillstånd i ovanstående mål, se aktbilaga 4. Överklagandet i målet översänds, aktbilaga 1,3 .

Ni föreläggs att till Mark- och miljööverdomstolen svara på överklagandet. Av svaret ska framgå om ni medger eller motsätter er klagandes yrkande om ändring. Om ni motsätter er överklagandet ska ni ange skälen för detta och de eventuella bevis ni vill åberopa.

Ni ska **senast den 1 augusti 2023** komma in med ett skriftligt yttrande över överklagandet. Yttrandet ska lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Ger ni inte in något svar inom den angivna tiden kan målet ändå komma att avgöras i befintligt skick.

När ni skickar in yttrandet

Uppge namn, målnummer P 1715-23 och det telefonnummer som ni kan nås på. Lämna också e-postadress, så att vi framöver kan skicka handlingar i målet via e-post.

Skicka gärna in handlingarna till domstolen per e-post eller e-tjänst, helst i PDF-format. De behöver då inte lämnas på annat sätt. På www.domstol.se/skickadigitalt finns information om hur ni kan lämna in handlingar digitalt.

Observera att fullmakter ska vara i original och därför inte ska skickas med e-post.

Mer information

Allmän information finns på Mark- och miljööverdomstolens webbplats. Kontakta oss vid frågor.

Sida 1 (av 2)

Om domstolens behandling av personuppgifter, se www.domstol.se/personuppgifter. Kontakta oss för information på annat sätt.

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16
Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

Öppettider
måndag–fredag
09:00–16:30

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

E-post
svea.hovratt@dom.se
Webbplats
www.svea.se

Anette Söderlund
Telefon 08-561 675 50

Bifogade handlingar: aktilaga 1, 3-4

Naturskyddsföreningen i Härryda
c/o Michael Nilsson
Näsetvägen 16
435 39 Mölnlycke 073-2680146
michael.nilsson@naturskyddsforeningen.se

2023-02-08

**Mark- och miljööverdomstolen
Svea hovrätt**

**Överklagande av mark- och miljödomstolen i Vänersborgs beslut
(Mål nr P 4713-21 2023-01-18) angående detaljplan för del av
Råda 1:1 m.fl., Mölnlyckemetot i Mölnlycke, Härryda kommun**

SVEA HOVRÄTT
Rotel 0602
INKOM: 2023-02-09
MÅLNR: P 1715-23
ARBPBL: 1

Naturskyddsföreningen i Härryda (nedan även kallad föreningen) överklagar mark- och miljödomstolen i Vänersborgs beslut Mål nr P 4713-21 2023-01-18) angående detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl., Mölnlyckemetot i Mölnlycke, Härryda kommun.

Föreningen hemställer om anstånd att senast 6 mars 2023 få inkomma med yttrande för att närmare få utveckla skälen och grunderna för överklagandet samt vidta eventuella justeringar av framlagda yrkanden. Föreningen önskar också få tillfälle att kommentera eventuella yttranden från andra parter och göra påminnelser i ärendet, när så bedöms påkallat.

Yrkande:

Naturskyddsföreningen i Härryda yrkar att Mark- och miljööverdomstolen:

- beviljar Naturskyddsföreningen prövningstillstånd.
- beslutar upphäva mark- och miljödomstolens beslut
- beslutar upphäva den av Härryda kommun antagna detaljplanen

Michael Nilsson
Ordförande Naturskyddsföreningen i Härryda

Naturskyddsföreningen i Härryda
c/o Michael Nilsson
Näsetvägen 16
435 39 Mölnlycke 073-2680146
michael.nilsson@naturskyddsforeningen.se

2023-03-08

SVEA HOVRÄTT
060206

INKOM: 2023-03-08
MÅLNR: P 1715-23
AKTBIL: 3

**Mark- och miljööverdomstolen
Svea hovrätt**

Mål P 1715-23 060206

**Kompletterande yttrande angående:
Överklagande av mark- och miljödomstolen i Vänersborgs beslut
(Mål nr P 4713-21 2023-01-18) angående detaljplan för del av
Råda 1:1 m.fl., Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun**

Naturskyddsföreningen i Härryda (nedan även kallad föreningen) har till Mark- och miljödomstolen överklagat mark- och miljödomstolen i Vänersborgs beslut Mål nr P 4713-21 2023-01-18) angående detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl., Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun.

Föreningen har fått anstånd att senast 8 mars 2023 få inkomma med yttrande för att närmare få utveckla skälen och grunderna för överklagandet samt vidta eventuella justeringar av framlagda yrkanden.

Yrkande:

Naturskyddsföreningen i Härryda yrkar att Mark- och miljööverdomstolen:

- beviljar Naturskyddsföreningen prövningstillstånd.
- beslutar upphäva mark- och miljödomstolens beslut
- beslutar upphäva den av Härryda kommun antagna detaljplanen

1. Skäl för att bevilja Naturskyddsföreningen prövningstillstånd

1.1 Anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt

Naturskyddsföreningen anser att det finns anledning att tvivla på att Mark- och miljödomstolen i sin dom har kommit till en riktig slutsats när domstolen har bedömt *”att det inte finns skäl att anta att ett genomförande av detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsreglerna på ett sätt som gör att det funnits en skyldighet för kommunen att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning.”*. Med grund utifrån att det ett flertal skyddade och även rödlistade arter berörs varav flera omfattas unionsrättsliga miljöregleringar så yrkar föreningen på att Mark- och miljööverdomstolen beviljar prövningstillstånd. Skälen till vårt yrkande utvecklas nedan.

1.1.1 Naturskyddsföreningens överklagande stöds av MÖD 2014:4 DOM P 2823-13

Föreningens slutsatser att domstolen inte gjort en riktig bedömning grundas på att ett genomförande av detaljplanen riskerar att påverka, skada och förstöra livsmiljöer för ett flertal enligt artskyddsförordningen skyddade arter. Något som har visats av kommunens egna till planen framtagna naturvårdsunderlag. Om livsmiljöer för skyddade arter riskera skadas eller förstöras så skall en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Detta framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13).

Den grund som Mark- och miljödomstolen lyfter fram som särskilt viktig för domstolens bedömning *”att planen, efter att planområdet minskats, endast innebär att ett begränsat område med högre naturvärden tas i anspråk för exploatering, att detta område redan idag är omgärdat av större vägar och att det finns större sammanhängande och skyddade naturområden i närheten”* anser Naturskyddsföreningen inte är relevant när det gäller frågan om en miljökonsekvensbeskrivning måste upprättas. Detta då det oberoende av att detaljplaneområdet har minskats, mindre natur med höga naturvärden exploateras och att området är omgärdat av vägar och att det finns större sammanhängande och skyddade naturområden i närheten, så kvarstår faktum att miljöer med skyddade arter riskerar att skadas eller förstöras. Det är utifrån denna situation som en bedömning skall göras. Inte utifrån att ett exploateringsområde har justerats i storlek eller om vägar ligger nära. Den faktiska situationen och påverkan av en exploatering på de skyddade arterna skall utgöra grunden för bedömningen av om en miljökonsekvensbeskrivning måste upprättas i samband med en detaljplan. Om livsmiljöer för skyddade arter riskera skadas eller förstöras så skall en miljökonsekvensbeskrivning upprättas, vilket framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13).

1.1.2 Skyddade arter som berörs och påverkan av planen

De arter vars livsmiljöer, fortplantningsområden och viloplatsar som riskerar att påverkas är mindre hackspett (NT), gröngöling, stare (VU), hasselmus (VU), vanlig snok, åkergroda/vanlig groda och de elva olika fladdermusarterna; nordfladdermus (NT), dvärgpipistrell, sydpipistrell (VU), vattenfladdermus, dammfladdermus (NT), gråskimlig fladdermus, större brunfladdermus, brunlångöra (NT), mustasch/tajgafladdermus, fransfladdermus (NT) och mindre brunfladdermus (VU). Dessutom har fynd av den skyddade arten läderbagge (VU) gjorts i närområdet. Att dessa arter förekommer i och i direkt anslutning till planområdet har konstaterats i det plan- och naturvårdsunderlag som kommunen själv tagit fram (Artskyddsutredning, Mölnlyckemotet, Härryda kommun. Naturcentrum 2020

och Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemetot. Naturcentrum 2020). I dessa två rapporter konstateras att det inom planområdet finns höga naturvärden och miljöer av högt värde, särskilt för skyddade arter som fladdermöss, mindre hackspett och hasselsnok. Arter som, enligt dessa två naturvårdsunderlag förekommer och bedöms kunna använda planområdet för såväl näringssök, fortplantning och som viloplats. Det konstateras även att detaljplanens påverkan på de skyddade arterna är så stor att det kan komma krävas dispenser enligt artskyddsförordningen. Man skriver *"För mindre hackspett, gröngöling, hasselsnok och fladdermöss kan det krävas dispens från artskyddsförordningen för att detaljplanen ska kunna genomföras."* och när det specifikt gäller mindre hackspett att *"Föreslagen detaljplan minskar mängden lövträd i området vilket gör att både möjligheten till födosök och bobygge minskar. Cirka 3 hektar lämpliga lövskogsbiotoper försvinner. Om dispens ges kan det krävas kompensationsåtgärder, till exempel genom skydd av motsvarande areal lövskog eller genom naturvårdande åtgärder för att skapa lövrika skogar och död stående lövved."* (Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemetot. Naturcentrum 2020).

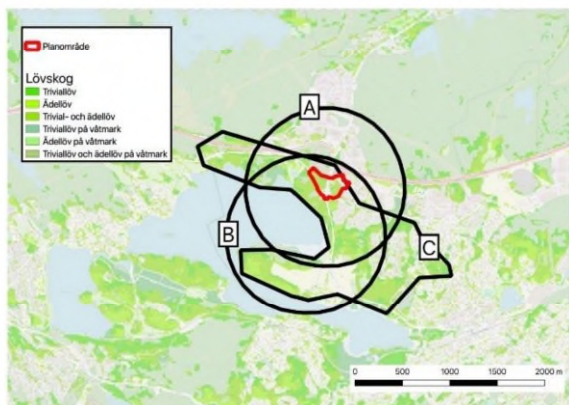
Mindre hackspett: Enligt kommunens naturvärdesinventering som genomfördes i detaljplaneområdet i april 2020 så konstateras att *"Mindre hackspett, Dendrocopos minor (NT) hördes centralt i inventeringsområdet och häckar antagligen i eller nära området"* Man skriver angående områdets lämplighet för mindre hackspett att *"Miljön är lämplig med mycket lövskog, som ger möjlighet både för bobygge och födosök. Även de delar som inte avgränsats som naturvärdesobjekt kan ha ett värde för arten. I före detta åkrar som är igenväxta med triviallövträd som björk, asp och sälj bildas en hel del död ved och träden kan även användas för att hacka ut bohål."* (Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemetot. Naturcentrum 2020). Vid denna inventering, som genomfördes i planområdet i april 2020, så noterades visserligen inget boträdd med häckande mindre hackspett. Detta är dock något som inte innebär att arten inte kan eller har häckat inom området. Mindre hackspett har revir på ca 40 hektar och häckar i ett nytt bohål varje år. Arten noterades dock revirmarkerande i planområdet vid kommunens inventering 2020. Det finns i området, som Naturcentrum konstaterat, rikligt med för mindre hackspett lämpliga boträdd med både nya och gamla bohål som är uthackade av olika hackspettsarter. Gamla hål används dessutom av mindre hackspett för vila och som natthål. Bohål med häckning av mindre hackspett har dessutom vid flera tillfällen noterats strax söder om planområdet (Naturskyddsföreningen i Härryda). Något som stärker den bedömning Naturcentrum gör i kommunens artskyddsutredning där det konstateras att planområdet ingår som del i ett område med flera revir för mindre hackspett (se fig.1.). Mindre hackspett är en rödlistad art som skyddas enligt artskyddsförordningen och EU:s fågeldirektiv mot skada på bon och störningar av häcknings- och livsmiljöer.

Fladdermöss; Av de två kommunala naturvårdsrapporterna som utgör planunderlag så framgår att planområdet utgör ett troligt yngelområde för fladdermöss och utgör ett viktigt födosöksområde. Totalt har sju olika fladdermusarter konstaterats inom planområdet och sammantaget med ytterligare fynd av fyra arter i närområdet så bedöms planområdet ingå i ett större naturområde av mycket stort värde för fladdermöss. De rikligt förekommande trädbohålerna i området kan förutom som yngelplatser även användas som viloplats och övervintring för fladdermöss. Ny forskning visar även på en ny typ av övervintringsområde och viloplats för fladdermusarter (Blomberg. m.fl. Winter activity of boreal bats. Mammalian Biology. 21 oktober 2020). Enligt denna studie så övervintrar en stor del av fladdermössen i skogen genom att krypa ned i marken i håligheter, mellan stenblock och i sprickor. De kan även själva gräva ned sig. Detta är nya upptäckter då man tidigare trott att övervintring sker i grottor, gruvor, gamla hus och liknande. I samband med de två naturvårdsutredningarna har detta ej beaktats vid bedömningar kring fladdermusarterna.

Fladdermöss har enligt artskyddet ett strikt individskydd, ett skydd för miljöer som behövs för häckning och skydd för viloplats och övervintringsplatser i enlighet med artskyddsförordningen och EU:s livsmiljödirektiv.

Hasselsnok: Det har även konstaterats fynd av hasselsnok intill planområdet som är en skyddad art vilken även omfattas av EU:s livsmiljödirektivs strikta skydd. Det har dock i samband med naturinventeringen i området inte gjorts någon särskild artinventering av hasselsnok. Arten är mycket svårinventerad och det krävs upprepade inventeringar för att finna enskilda individer. Hasselsnok är dock tidigare funnen här och av kommunens naturvårdsunderlag framgår att det inom planområdet finns lämpliga livsmiljöer. Man bedömer att det totalt kan finnas ca tio individer av hasselsnok inom planområdet. Planområdet ligger dessutom inom ett nationellt sett viktigt kärnområde för hasselsnok (fig.2) och det är av stor vikt att kända delpopulationer bevaras. Detta då hasselsnok inte har en gynnsam bevarandestatus vilket innebär att samtliga kända miljöer måste bevaras. Hasselsnok har enligt artskyddet ett strikt individskydd vilket innebär ett individskydd, skydd för miljöer som behövs för fortplantning och skydd för viloplats och övervintringsplatser i enlighet med artskyddsförordningen och EU:s livsmiljödirektiv.

Groddjur: Det nämns i naturvårdsunderlaget att det förekommer groddjur i området (troligen åkergroda/vanlig groda). En damm som utgör lekplats för grodor ligger enbart ca 150 meter söder om planområdet. Några undersökningar av vilka grodarter som leker i dammen har ej gjorts. Naturskyddsföreningen har funnit grodrom och grodyngel i dammen. Planområdet ligger så pass nära att det troligen utgör uppväxtområde för grodor. Artskyddet omfattar alla grodarter men är olika beroende på vilka arter som berörs. Enskilda individer av exempelvis åkergroda får ej dödas och dess reproduktionsområde inklusive uppväxtområde får ej skadas. Det bör närmare utredas vilka arter som leker i dammen och förekommer i detaljplaneområdet, något som ej har skett.

Figur 4. Lövskog i planområdets närhet och potentiella revir. Tre ytor på 200 hektar (maxstorlek på revir för mindre hackspett) är inritade. A = cirkel med planområdet som mittpunkt som innehåller ca 40 hektar lövskog. B = cirkel med planområdet i ena kanten som innehåller ca 60 hektar lövskog. C = oregelbunden yta som innehåller ca 100 hektar lövskog.

Fig 1. Kartan visar möjliga revir för mindre hackspett i närheten av planområdet. Planområdet är markerat med röda linjer. (Källa: artskyddsutredningen)

Figur 7. Utbredning av hasselsnok i Sverige. Observationer från artportalen 2000-2020 presenterade som en intensitetskarta (ju rödare färg, desto fler observationer i närheten). Den svarta pilen pekar mot Mölnlyckemotet.

Fig 2. Kartan visar att det aktuella planområdet ligger inom det för hasselsnoken viktigaste området i Sverige. (Källa: artskyddsutredningen)

1.1.3 Naturvårdsunderlag visar på risker för skada och förstörelse

Enligt de två naturvårdsunderlagen (Artskyddsutredning, Mölnlyckemotet, Härryda kommun. Naturcentrum 2020 och Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemotet. Naturcentrum 2020) så framgår att det inom planområdet finns viktiga miljöer för särskilt de skyddade arterna fladdermöss, mindre hackspett och hasselsnok. Av naturvårdsunderlaget framgår att detaljplanen innebär förstörelse och exploateringar av sådana för de skyddade arterna viktiga livsmiljöer.

Detaljplanen riskerar även enligt utredningarna, om den genomförs, leda till dels störningar i de närliggande miljöerna som rymmer dessa arter och dels till minskande populationer av arterna i Rådasjöområdet, vari Rådasjöns naturreservat och Labbera Natura 2000-område ingår.

En kritik mot naturvårdsunderlaget är att man i sina bedömningar av hur arterna påverkas inte har räknat in kumulativa effekter av andra åtgärder i närområdet som berör populationerna av arterna. Det kan handla om olika andra planerade eller föreslagna exploateringsprojekt i området vid Rådasjön som vägbyggnationer, cykelbanor, reningsanläggningar, järnvägsutbyggnad och roddanläggning vid Rådasjöns strand. Alla dessa är projekt vilka finns med i kommunala och regionala planer.

Naturskyddsföreningen anser att en byggnation och exploatering i enlighet med planen innebär en direkt förstörelse av reproduktionsområden och viloplats för de enligt artskyddsförordningen skyddade arterna fladdermöss, mindre hackspett och hasselsnok. Arter som dessutom har ett unionsrättsligt skydd enligt EU:s livsmiljödirektiv och fågeldirektiv. Dessutom kommer planens närområde att påverkas starkt genom bland annat ökade störningar och att planen minskar arealen för arterna tillgängliga livs- och reproduktionsmiljöer.

Sammantaget så är planens påverkan på skyddade arter så tydlig och så stor att planen måste betraktas som en betydande miljöpåverkan och det krävs då att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Det nuvarande underlaget i form av inventering och utredning av skyddade arter kan ej ersätta en sådan formell miljökonsekvensbeskrivning. En miljökonsekvensbeskrivning har lagliga krav på utformning och i en sådan måste flera aspekter än vad som finns med i naturvårdsunderlaget tas upp. Exempelvis måste en miljökonsekvensbeskrivning beakta kumulativa effekter, alternativa lösningar, försiktighetsprincipen, behov av kompletterande undersökningar och nationella och internationella mål och överenskommelser. I en miljökonsekvensbeskrivning skall man dessutom beakta motstående intressen och detaljplanens påverkan på exempelvis det angränsande naturreservatet vid Rådasjön som exempelvis pekar ut mindre hackspett som en målart (Skötselplan Rådasjöns naturreservat Beslutat av kommunfullmäktige Härryda kommun, 2004-12-13) och det Natura 2000-område vid Rådasjön som även det pekar ut mindre hackspett och fladdermöss (Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0520169 Labbera) . En detaljplan som innebär en betydande miljöpåverkan måste dessutom remissas till en bredare krets. En utökad samråds-krets vilken är viktig för att som underlag i planprocessen få in mer bredare remisspunkter.

Naturskyddsföreningen vill även hänvisa till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt. Enligt detta direktiv så skall bl a följande gälla i samband med miljöprövningar:

”(p.2) Enligt artikel 191 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska unionens miljöpolitik bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren ska betala. Inverkan på miljön bör beaktas på ett så tidigt stadium som möjligt vid all teknisk planläggning och i olika beslutsprocesser.

(p.14) Ett projekts miljöpåverkan bör bedömas med hänsyn till behovet av att skydda människors hälsa och bidra till livskvaliteten genom en förbättrad miljö samt för att säkerställa bevarandet av arternas mångfald och bibehålla ekosystemets förnyelseförmåga som en grundläggande resurs för allt liv.”

Naturskyddsföreningen anser att detaljplanen och Mark- och miljödomstolens dom står i strid med detta direktiv då man bl a inte följer grundläggande EU-rättsliga principer som försiktighetsprincipen och principen om förebyggande åtgärder och att inverkan på miljön skall beaktas i ett så tidigt stadium i processen. Det kanske viktigaste sättet att i ett detaljplaneärende beakta direktiv 2011/92/EU är att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Särskilt viktigt är detta när som i detta fall av unionsrätten skyddade arter och miljöer berörs.

1.1.4 Mark- och miljööverdomstolens dom angående gröNFLäckig padda (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13)

Enligt en tidigare dom i Mark- och miljööverdomstolen (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13) som behandlade den skyddade arten gröNFLäckig padda så skall en miljökonsekvensbeskrivning upprättas när det finns risk att livsmiljöer för skyddade arter kan skadas eller förstöras. Mark- och miljööverdomstolen skriver i denna dom att det *”finns en beaktansvärd risk för att den gröNFLäckiga paddans livsmiljö kan komma att skadas eller förstöras. Ett genomförande av detaljplanen kan därmed antas medföra en betydande miljöpåverkan. En miljökonsekvensbeskrivning borde således ha upprättats. I en miljökonsekvensbeskrivning skulle den betydande miljöpåverkan kunnat belysas ytterligare, liksom möjliga åtgärder, bland annat de som kommunen föreslagit, för att förebygga, hindra eller motverka den betydande negativa miljöpåverkan. Avsaknaden av en miljökonsekvensbeskrivning är en sådan brist i beslutsunderlaget att det har funnits skäl att upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen.”* Det räcker enligt domen med att det finns en risk för att en livsmiljö för en hotad art riskerar skadas för att en miljökonsekvensbeskrivning skall upprättas. Mark- och miljööverdomstolen betonar att i en miljökonsekvensbeskrivning kan i motsats till ett enkelt planförfarande miljöpåverkan *”belysas ytterligare”* liksom möjliga åtgärder *”för att förebygga, hindra eller motverka den betydande miljöpåverkan”*.

Naturskyddsföreningen anser att Mark- och miljödomstolens dom strider mot det utslag och den rättspraxis som Mark- och miljööverdomstolen i den av föreningen refererade domen (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13) pekat ut skall gälla kring skyddade arter. Mark- och miljödomstolens är i denna dom tydlig med kraven på att man skall upprätta en miljökonsekvensbeskrivning i samband med detaljplaner när dessa riskerar skada eller förstöra livsmiljöer för skyddade arter. Så som i det här nu aktuella överklagade planfrågan.

Det bör noteras av Mark- och miljödomstolen i sin dom inte refererar till ovan nämnda dom i Mark- och miljööverdomstolen eller för något resonemang till hur man som underinstans skall förhålla sig till denna dom. Den tidigare domen i Mark- och miljööverdomstolen är direkt relevant för frågan och för Mark- och miljödomstolens slutliga ställningstagande och domslut.

1.1.5 Frågan kring dispens och kompensationsåtgärder

Av det naturvårdsunderlag som finns till planen (naturinventering och artskyddsutredning) framgår att detaljplanen kommer att förstöra livsmiljöer för skyddade arter som för ett flertal fladdermusarter, mindre hackspett, gröngöling och för hasselsnok. Enligt naturvårdsunderlaget kan det, för att man skall kunna exploatera området, kunna krävas dispenser enligt artskyddsutredningen. Man anger i artskyddsutredningen ett flertal förslag på kompensationsåtgärder som att skapa död ved, skydda annan lövskog, gynna lövträd, gynna asp, bevara stenmurar, skapa nya stenrosen, skapa högar med död ved, skapa nya lövskogsområden, spara sammanhängande grönområden och undvika belysning i miljöer som nyttjas av fladdermöss. Ingen av dessa åtgärder säkerställs dock i detaljplanen. Mark- och miljödomstolen lyfter även fram denna fråga i sin dom, man skriver: *"I artskyddsutredningen föreslås ett antal åtgärder i syfte att minska påverkan på de nämnda arterna. Även om inte samtliga åtgärder säkerställs genom detaljplanen bedömer mark- och miljödomstolen att det inte finns skäl att anta att ett genomförande av detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsreglerna på ett sätt som gör att det funnits en skyldighet för kommunen att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning."* Genom denna skrivning så erkänner Mark- och miljödomstolen att de skyddade arterna kommer påverkas negativt och att deras miljöer skadas eller förstörs. Varför skulle annars kompensationsåtgärder behövas? Hur domstolen kommit fram till sin bedömning och vilka kompensationsåtgärder domstolen inte menar behöver regleras i detaljplanen framgår ej av domen. I en miljökonsekvensbeskrivning skulle dessa frågor ha kunnat utvecklas och blivit belysta i enlighet med Mark- och miljööverdomstolens dom (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13).

1.1.6 Domar i EU-domstolen

EU-domstolen meddelade i mars 2021 en dom som berörde frågan kring skyddet av de arter som regleras i EU:s livsmiljödirektiv och fågeldirektiv (de förenade målen C-473/19 och C-474/19 *Skydda skogen*). EU-domen handlade specifikt om Sveriges implementering av artskyddet och dåvarande tillämpad praxis. Domen innebar en skärpning av praxis och av den tillämpning som Sverige då hade för de EU-skyddade arterna. Bland annat tryckte EU-domstolen på att arterna som omfattades av livsmiljöskyddet har ett individskydd och att skyddet gäller oberoende arternas bevarandestatus.

Det är viktigt att man i det aktuella ärendet noterar att det naturvårdsunderlag (Artskyddsutredning, Mölnlyckemotet, Härryda kommun. Naturcentrum 2020 och Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemotet. Naturcentrum 2020) som kommunen tagit fram för sitt planbeslut gjordes 2020, ett år före det att EU-domstolen meddelade sin dom. Naturvårdsunderlagets slutsatser och bedömningar kring hur detaljplanen påverkar artskyddet vilar därför på en visserligen då gällande men som vi vet idag felaktig svensk praxis. Det är högst rimligt att tro att felaktiga bedömningar av detaljplanens påverkan på artskyddet därför har gjorts i naturvårdsunderlaget eftersom man utgått från den tidigare gällande praxisen. Kommunens beslut om detaljplanen 2021-10-14 togs visserligen efter EU-domen men naturvårdsunderlaget som låg till grund för det kommunala beslutet hade inte justerats utifrån EU-domstolens dom. Underlaget byggde fortsatt på den felaktiga tillämpningen och praxisen. Denna brist i underlaget har ej beaktats vare sig i kommunens eller mark- och miljödomstolens beslut i samband med att man refererar till de två utredningarna. Alla myndighetsbeslut måste följa EU-domar och de domslut som där meddelas. Även detta förhållande ger anledning till att Mark- och miljööverdomstolen beviljar föreningen prövningstillstånd.

Som grund för Naturskyddsföreningen begäran om prövningstillstånd önskar föreningen hänvisa till de domar som kommit i EU-domstolen vilka visar hur EU:s fågeldirektiv och livsmiljödirektiv skall tolkas. De viktigaste som föreningen vill framhålla är den tidigare nämnda domen i förenade målen C-473/19 och C-474/19 (*Skydda skogen*), Mål C-441/17 (*Bialowiezadomen*), Mål C-357/20 (*Grand Hamster II*), C-98/03 (*EU-domstolens dom av den 10 januari 2006, kommissionen/Tyskland*) och C-418/04 (*EU-domstolens dom av den 13 december 2007, kommissionen/Irland, EU:C:2007:780*).

Föreningen vill även peka på den rättspraxis som utvecklats i EU där direktiven samtolkas av EU-domstolen. Det är viktigt att naturvårdsdirektiven och EU-domstolens uttalanden och domar vägs in i kontexten av hotet mot biologisk mångfald och den allvarliga artutarmning som pågår. Något som framgår bland annat av EU:s strategi för biologisk mångfald och FN:s rapporter (IPBES).

Naturskyddsföreningen anser att om Mark och miljööverdomstolen finner EU-domstolens uttalanden osäkra så bör domstolen begära förhandsbesked hos EU-domstolen angående tolkningen av EU:s naturvårdsdirektiv.

1.1.7 Förändringar av skyddet för fåglar

Artskyddsförordningen har när det gäller skyddade fåglar den 1 oktober 2022 fått en ny lydelse (AF 4§4 (2007:845)). Enligt denna paragraf är det förbjudet bl.a. att avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings och uppfostringsperioder, om inte störningen saknar betydelse för att a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller b) återupprätta populationen till den nivån. Exempel på fågelarter som är rödlistade och som berörs i detta fall är mindre hackspett (NT) och stare (VU). Dessa arter har ett skydd mot störningar. Skyddet gäller för fåglars häckningsplatser, rastplatser och övriga livsmiljöer. Detta framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom 2022-12-20 Mål nr P 10706-21 där domstolen skriver ”Även om EU-domstolen uttalat att artikel 5 d i fågeldirektivet (*Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar*), som 4 § 4 artskyddsförordningen avser att genomföra, främst avser att skydda häcknings- och rastplatser (*Kommissionen mot Polen i mål nr C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 252*) kan enligt motiven till den nya lydelsen av 4 § 4 artskyddsförordningen (*Fm 2022:5*) även negativ påverkan på en livsmiljö utgöra en störning.”

Detaljplanen utgör en sådan störning som avses i artskyddsförordningen 4§4 och det krävs därför dispens för de fåglar som omfattas av denna paragraf för att genomföra planen. Något som framgår även av kommunens naturvårdsunderlag. Utifrån detta naturvårdsunderlag och utifrån gällande artskyddslagstiftning är Naturskyddsföreningens bedömning att planen utgör en betydande påverkan på de skyddade fågelarternas miljöer. Det krävs därför att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas.

1.2 Behov av vägledning för rättstillämpningen

Det finns synnerliga skäl att Mark- och miljödomstolen beviljar Naturskyddsföreningen prövningstillstånd då det finns behov av en tydligare vägledning kring frågan om när en

miljökonsekvensbeskrivning måste upprättas för en detaljplan. Förutom frågan om skyddade arter berör planen även ett naturreservat, ett Natura 2000-område, riksintresse för friluftslivet, strandskydd, rödlistade arter och en dricksvattentäkt. Flera av dessa värden är skyddade enligt unionsrätten och det är viktigt att få ett tydligt rättsligt utslag i högre instans om det krävs upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning när unionsrättsliga regleringar och denna typ av värden påverkas. Det är även viktigt att få klarhet i behovet av upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning för att kunna beskriva den sammanlagda miljöpåverkan från en detaljplan. Både kommunen och Mark- och miljödomstolen har framfört sin syn att den enskilda miljöpåverkan på värdena är för låga för att innebära en betydande miljöpåverkan. Det saknas dock i ärendet och i planunderlaget en sammanvägd bedömning av planens totala miljöpåverkan. En sådan sammanvägd bedömning är precis det som en miljökonsekvensbedömning syftar till. En sammanvägd bedömning som även skall grundas på försiktighetsprincipen. En princip som inte beaktats i detta ärende. Naturskyddsföreningen anser att frågan om behov av vägledning för rättsprocessen utgör grund för att Mark- och miljödomstolen beviljar Naturskyddsföreningen prövningstillstånd.

2. Grunder, bevis och skäl för överklagan

2.1 Grunder, bevis och skäl

Naturskyddsföreningen önskar framföra följande grunder, bevis och skäl för överklagan. Föreningen önskar även hänvisa till de grunder, bevis och skäl som föreningen tidigare framfört i denna skrivelse under avsnittet ”1. Skäl för att bevilja Naturskyddsföreningen prövningstillstånd”. Föreningen önskar dessutom hänvisa till de tidigare skrivelser som lämnats in till Mark- och miljödomstolen.

2.1.1 Beslut i strid med miljölagstiftning och EU-rätten

Naturskyddsföreningen anser att Mark- och miljödomstolens dom står i strid med EU-rättens krav på att miljökonsekvenserna utreds tidigt i processen på ett adekvat sätt och med utgångspunkt från försiktighetsprincipen. Det riktiga sättet att göra detta är genom att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Föreningen har tidigare under ”1. Skäl för att bevilja Naturskyddsföreningen prövningstillstånd” utvecklat detta.

Naturskyddsföreningen vill även särskilt lyfta fram den dom EU-domstolen meddelade i mars 2021 (de förenade målen C-473/19 och C-474/19 *Skydda skogen*). En dom som berör frågan kring skyddet av de arter som regleras i EU:s livsmiljödirektiv och fågeldirektiv. EU-domen handlade specifikt om Sveriges implementering av artskyddet och dåvarande tillämpad praxis. Domen innebar en skärpning av praxis och av den tillämpning som Sverige då hade för de EU-skyddade arterna. Bland annat tryckte EU-domstolen på att arterna som omfattades av livsmiljöskyddet har ett individskydd och att skyddet gäller oberoende arternas bevarandestatus.

Det är viktigt att man i det aktuella ärendet noterar att det naturvårdsunderlag (Artskyddsutredning, Mölnlyckemotet, Härryda kommun. Naturcentrum 2020 och Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemotet. Naturcentrum 2020) som kommunen tagit fram för sitt planbeslut gjordes 2020, ett år före det att EU-domstolen meddelade sin dom. Naturvårdsunderlagets slutsatser och bedömningar kring hur detaljplanen påverkar artskyddet vilar därför på en visserligen då gällande men som vi vet idag felaktig svensk praxis. Det är

högst rimligt att tro att felaktiga bedömningar av detaljplanens påverkan på artskyddet därför har gjorts i naturvårdsunderlaget eftersom man utgått från den tidigare gällande praxisen. Kommunens beslut om detaljplanen 2021-10-14 togs visserligen efter EU-domen men naturvårdsunderlaget som låg till grund för det kommunala beslutet hade inte justerats utifrån EU-domstolens dom. Underlaget byggde fortsatt på den felaktiga tillämpningen och praxisen. Denna brist i underlaget har ej beaktats vare sig i kommunens eller mark- och miljödomstolens beslut i samband med att man refererar till de två utredningarna. Alla myndighetsbeslut måste följa EU-domar och de domslut som där meddelas. Även detta förhållande ger anledning till att Mark- och miljööverdomstolen beviljar föreningen prövningstillstånd.

Som grund för Naturskyddsföreningen begäran om prövningstillstånd önskar föreningen även hänvisa till de domar som kommit i EU-domstolen vilka visar hur EU:s fågeldirektiv och livsmiljödirektiv skall tolkas. De viktigaste som föreningen vill framhålla är den tidigare nämnda domen i förenade målen C-473/19 och C-474/19 (*Skydda skogen*), Mål C-441/17 (*Bialowiezadomen*), Mål C-357/20 (*Grand Hamster II*), C-98/03 (*EU-domstolens dom av den 10 januari 2006, kommissionen/Tyskland*) och C-418/04 (*EU-domstolens dom av den 13 december 2007, kommissionen/Irland, EU:C:2007:780*).

Föreningen vill även peka på den rättspraxis som utvecklats i EU där direktiven samtolkas av EU-domstolen. Det är viktigt att naturvårdsdirektiven och EU-domstolens uttalanden och domar vägs in i kontexten av hotet mot biologisk mångfald och den allvarliga artutarmning som pågår. Något som framgår bland annat av EU:s strategi för biologisk mångfald och FN:s rapporter (IPBES).

Naturskyddsföreningen anser att om Mark och miljööverdomstolen finner EU-domstolens utlåtanden osäkra så bör domstolen begära förhandsbesked hos EU-domstolen angående tolkningen av EU:s naturvårdsdirektiv.

2.1.2 Naturskyddsföreningens överklagande stöds av MÖD 2014:4 DOM P 2823-13

Föreningens slutsatser att domstolen inte gjort en riktig bedömning grundas på att ett genomförande av detaljplanen riskerar att påverka, skada och förstöra livsmiljöer för ett flertal enligt artskyddsförordningen skyddade arter. Något som har visats av kommunens egna till planen framtagna naturvårdsunderlag. Om livsmiljöer för skyddade arter riskera skadas eller förstöras så skall en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Detta framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13).

2.1.3 Förekomst av skyddade arter

De förekommer ett flertal skyddade arter inom och i direkt anslutning till planområdet. Detta har konstaterats i det plan- och naturvårdsunderlag som kommunen själv tagit fram (Artskyddsutredning, Mölnlyckemotet, Härryda kommun. Naturcentrum 2020 och Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemotet. Naturcentrum 2020). Enligt dessa utredningar finns livsmiljöer, fortplantningsområden och viloplats för skyddade arter som mindre hackspett (NT), gröngöling, stare (VU), hasselmus (VU), vanlig snok, åkergroda/vanlig groda och elva olika fladdermusarter; nordfladdermus (NT), dvärgpipistrell, sydpipistrell (VU), vattenfladdermus, dammfladdermus (NT), gråskimlig fladdermus, större brunfladdermus, brunlångöra (NT), mustasch/tajgafladdermus, fransfladdermus (NT) och mindre brunfladdermus (VU). Dessutom har fynd av den skyddade arten läderbagge (VU) gjorts i

närområdet. I dessa två rapporter konstateras att det inom planområdet finns höga naturvärden och miljöer av högt värde, särskilt för skyddade arter som fladdermössarter, mindre hackspett och hasselsnok. Se även tidigare ”1.1.2 Skyddade arter som berörs och påverkan av planen” där de förekommande arterna mer ingående beskrivs.

2.1.3 Naturvårdsunderlag visar på risker för skada och förstörelse

Det är särskilt de skyddade arterna fladdermöss, mindre hackspett och hasselsnok som i detaljplaneunderlaget pekas ut som de skyddade arter som riskerar påverkas mest. Enligt de två naturvårdsunderlagen (Artskyddsutredning, Mölnlyckemotet, Härryda kommun. Naturcentrum 2020 och Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemotet. Naturcentrum 2020) så framgår att det inom planområdet finns viktiga miljöer för dess arter. Av naturvårdsunderlaget framgår att detaljplanen kommer om den genomförs innebära förstörelse och exploateringar av för de skyddade arterna viktiga livsmiljöer. Se även tidigare ”1.1.2 Skyddade arter som berörs och påverkan av planen” i skrivelsen där de förekommande arterna och påverkan på dessa mer ingående beskrivs.

Detaljplanen riskerar även enligt utredningarna, om den genomförs, leda till dels störningar i de närliggande miljöerna som rymmer dessa arter och dels till minskande populationer av arterna i Rådasjöområdet, vari Rådasjöns naturreservat och Labbera Natura 2000-område ingår.

En kritik mot naturvårdsunderlaget är att man i sina bedömningar av hur arterna påverkas inte har räknat in kumulativa effekter av andra åtgärder i närområdet som berör populationerna av arterna. Det kan handla om olika andra planerade eller föreslagna exploateringsprojekt i området vid Rådasjön som vägbyggnationer, cykelbanor, reningsanläggningar, järnvägsutbyggnad och roddanläggning vid Rådasjöns strand. Alla dessa är projekt vilka finns med i kommunala och regionala planer.

Naturskyddsföreningen anser att en byggnation och exploatering i enlighet med planen innebär en direkt förstörelse av reproduktionsområden och viloplats för de enligt artskyddsförordningen skyddade arterna fladdermöss, mindre hackspett och hasselsnok. Arter som dessutom har ett unionsrättsligt skydd enligt EU:s livsmiljödirektiv och fågeldirektiv. Dessutom kommer planens närområde att påverkas starkt genom bland annat ökade störningar och att planen minskar arealen för arterna tillgängliga livs- och reproduktionsmiljöer. Se även avsnittet ”1. Skäl för att bevilja Naturskyddsföreningen prövningstillstånd”

2.1.4 Mark- och miljödomstolens grunder

Den grund som Mark- och miljödomstolen lyfter fram som särskilt viktig för domstolens bedömning ”att planen, efter att planområdet minskats, endast innebär att ett begränsat område med högre naturvärden tas i anspråk för exploatering, att detta område redan idag är omgärdat av större vägar och att det finns större sammanhängande och skyddade naturområden i närheten” anser Naturskyddsföreningen inte är relevant när det gäller frågan om en miljökonsekvensbeskrivning måste upprättas. Detta då det oberoende av att detaljplaneområdet har minskats, mindre natur med höga naturvärden exploateras och att området är omgärdat av vägar och att det finns större sammanhängande och skyddade naturområden i närheten, så kvarstår faktum att miljöer med skyddade arter riskerar att skadas eller förstöras. Det är utifrån denna situation som en bedömning skall göras. Inte utifrån att ett exploateringsområde har justerats i storlek eller om vägar ligger nära. Den faktiska situationen

och påverkan av en exploatering på de skyddade arterna skall utgöra grunden för bedömningen av om en miljökonsekvensbeskrivning måste upprättas i samband med en detaljplan. Om livsmiljöer för skyddade arter riskera skadas eller förstöras så skall en miljökonsekvensbeskrivning upprättas, vilket framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13).

2.1.5 Krav på miljökonsekvensbeskrivning - betydande miljöpåverkan

Sammantaget så anser Naturskyddsföreningen att planens påverkan på skyddade arter är så tydlig och så stor att planen måste betraktas som betydande miljöpåverkan och det krävs då att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas (Mark- och miljööverdomstolen MÖD 2014:4 DOM P 2823-13). Det nuvarande underlaget i form av inventering och utredning av skyddade arter kan ej ersätta en sådan formell miljökonsekvensbeskrivning. En miljökonsekvensbeskrivning har lagliga krav på utformning och i en sådan måste flera aspekter än vad som finns med i naturvårdsunderlaget tas upp. Exempelvis måste en miljökonsekvensbeskrivning beakta kumulativa effekter, alternativa lösningar, försiktighetsprincipen, behov av kompletterande undersökningar och nationella och internationella mål och överenskommelser. I en miljökonsekvensbeskrivning skall man dessutom beakta motstående intressen och detaljplanens påverkan på exempelvis det angränsande naturreservatet vid Rådasjön som exempelvis pekar ut mindre hackspett som en målart (Skötselplan Rådasjöns naturreservat Beslutat av kommunfullmäktige Härryda kommun, 2004-12-13) och det Natura 2000-område vid Rådasjön som även det pekar ut mindre hackspett och fladdermöss (Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0520169 Labbera). En detaljplan som innebär en betydande miljöpåverkan måste dessutom remissas till en bredare krets. En utökad samråds-krets vilken är viktig för att som underlag i planprocessen få in mer bredare remissynpunkter. Se även Mark- och miljööverdomstolen MÖD 2014:4 DOM P 2823-13.

2.1.6 EU-direktiv 2011/92/EU 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön

Naturskyddsföreningen vill även hänvisa till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt. Enligt detta direktiv så skall bl a följande gälla i samband med miljöprövningar:

”(p.2) Enligt artikel 191 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska unionens miljöpolitik bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren ska betala. Inverkan på miljön bör beaktas på ett så tidigt stadium som möjligt vid all teknisk planläggning och i olika beslutsprocesser.

(p.14) Ett projekts miljöpåverkan bör bedömas med hänsyn till behovet av att skydda människors hälsa och bidra till livskvaliteten genom en förbättrad miljö samt för att säkerställa bevarandet av arternas mångfald och bibehålla ekosystemets förnyelseförmåga som en grundläggande resurs för allt liv.”

Naturskyddsföreningen anser att detaljplanen och Mark- och miljööverdomstolens dom står i strid med detta direktiv då man bl a inte följer grundläggande EU-rättsliga principer som försiktighetsprincipen och principen om förebyggande åtgärder och att inverkan på miljön

skall beaktas i ett så tidigt stadium i processen. Det kanske viktigaste sättet att i ett detaljplaneärende beakta direktiv 2011/92/EU är att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Särskilt viktigt är detta när som i detta fall av unionsrätten skyddade arter och miljöer berörs.

2.1.7 Mark- och miljööverdomstolens dom angående grönfläckig padda (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13)

Naturskyddsföreningen som en grund hänvisa till en dom i Mark- och miljööverdomstolen som ger stöd för vårt överklagande. Enligt denna dom (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13) som behandlade den skyddade arten grönfläckig padda så skall en miljökonsekvensbeskrivning upprättas när det finns risk att livsmiljöer för skyddade arter kan skadas eller förstöras. Mark- och miljööverdomstolen skriver i denna dom att det *"finns en beaktansvärd risk för att den grönfläckiga paddans livsmiljö kan komma att skadas eller förstöras. Ett genomförande av detaljplanen kan därmed antas medföra en betydande miljöpåverkan. En miljökonsekvensbeskrivning borde således ha upprättats. I en miljökonsekvensbeskrivning skulle den betydande miljöpåverkan kunnat belysas ytterligare, liksom möjliga åtgärder, bland annat de som kommunen föreslagit, för att förebygga, hindra eller motverka den betydande negativa miljöpåverkan. Avsaknaden av en miljökonsekvensbeskrivning är en sådan brist i beslutsunderlaget att det har funnits skäl att upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen."* Det räcker enligt domen med att det finns en risk för att en livsmiljö för en hotad art riskerar skadas för att en miljökonsekvensbeskrivning skall upprättas. Mark- och miljööverdomstolen betonar att i en miljökonsekvensbeskrivning kan i motsats till ett enkelt planförfarande miljöpåverkan *"belysas ytterligare"* liksom möjliga åtgärder *"för att förebygga, hindra eller motverka den betydande miljöpåverkan"*.

Naturskyddsföreningen anser att Mark- och miljööverdomstolens dom strider mot det utslag och den rättspraxis som Mark- och miljööverdomstolen i den av föreningen refererade domen (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13) pekat ut skall gälla kring skyddade arter. Mark- och miljööverdomstolens är i denna dom tydlig med kraven på att man skall upprätta en miljökonsekvensbeskrivning i samband med detaljplaner när dessa riskerar skada eller förstöra livsmiljöer för skyddade arter. Så som i det här nu aktuella överklagade planfrågan.

Det bör noteras av Mark- och miljööverdomstolen i sin dom inte refererar till ovan nämnda dom i Mark- och miljööverdomstolen eller för något resonemang till hur man som underinstans skall förhålla sig till denna dom. Den tidigare domen i Mark- och miljööverdomstolen är dock direkt relevant för frågan och för Mark- och miljööverdomstolens slutliga ställningstagande och domslut.

2.1.8 Dispens och kompensationsåtgärder

Av det naturvårdsunderlag som finns till planen (naturinventering och artskyddsutredning) framgår att detaljplanen kommer att förstöra livsmiljöer för skyddade arter som för ett flertal fladdermusarter, mindre hackspett, gröngöling och för hasselsnok. Troligen kommer fortplantningsområden för grodor förstöras och enstaka individer att dödas. Enligt naturvårdsunderlaget kan det, för att man skall kunna exploatera området, kunna krävas dispenser enligt artskyddsutredningen. Man anger i artskyddsutredningen ett flertal förslag på kompensationsåtgärder som att skapa död ved, skydda annan lövskog, gynna lövträd, gynna asp, bevara stenmurar, skapa nya stenrosen, skapa högar med död ved, skapa nya lövskogsområden, spara sammanhängande grönområden och undvika belysning i miljöer som nyttjas av fladdermöss. Ingen av dessa åtgärder säkerställs dock i detaljplanen. Mark- och

miljödomstolen lyfter även fram denna fråga i sin dom, man skriver: *"I artskyddsutredningen föreslås ett antal åtgärder i syfte att minska påverkan på de nämnda arterna. Även om inte samtliga åtgärder säkerställs genom detaljplanen bedömer mark- och miljödomstolen att det inte finns skäl att anta att ett genomförande av detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsreglerna på ett sätt som gör att det funnits en skyldighet för kommunen att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning."* Genom denna skrivning så erkänner Mark- och miljödomstolen att de skyddade arterna kommer påverkas negativt och att deras miljöer kommer att skadas eller förstöras. Varför skulle annars kompensationsåtgärder behövas? Hur domstolen kommit fram till sin bedömning och vilka kompensationsåtgärder domstolen menar inte behöver regleras i detaljplanen framgår ej av domen. I en miljökonsekvensbeskrivning skulle dessa frågor ha kunnat utvecklas och blivit belysta i enlighet med vad Mark- och miljööverdomstolens framför i sin tidigare dom (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13).

2.1.9 Förändringar av skyddet för fåglar

Artskyddsförordningen har när det gäller skyddade fåglar den 1 oktober 2022 fått en ny lydelse (AF 4§4 (2007:845)). Enligt denna paragraf är det förbjudet bl.a. att avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings och uppfödningstider, om inte störningen saknar betydelse för att a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller b) återupprätta populationen till den nivån. Exempel på fågelarter som är rödlistade och som berörs i detta fall är mindre hackspett (NT) och stare (VU). Dessa arter har ett skydd mot störningar. Skyddet gäller för fåglars häckningsplatser, rastplatser och övriga livsmiljöer. Detta framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom 2022-12-20 Mål nr P 10706-21 där domstolen skriver *"Även om EU-domstolen uttalat att artikel 5 d i fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar), som 4 § 4 artskyddsförordningen avser att genomföra, främst avser att skydda häcknings- och rastplatser (Kommissionen mot Polen i mål nr C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 252) kan enligt motiven till den nya lydelsen av 4 § 4 artskyddsförordningen (Fm 2022:5) även negativ påverkan på en livsmiljö utgöra en störning."*

Detaljplanen utgör en sådan störning som avses i artskyddsförordningen 4§4 och det krävs därför dispens för de fåglar som omfattas av denna paragraf för att genomföra planen. Något som även framgår av kommunens naturvårdsunderlag. Utifrån detta naturvårdsunderlag och utifrån gällande artskyddslagstiftning är Naturskyddsföreningens bedömning att planen utgör en betydande påverkan på de skyddade fågelarternas miljöer. Det krävs därför att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas.

2.1.10 Sammanfattning

Naturskyddsföreningens överklagande grundas på det underlag kring förekomst av naturvärden och arter som redovisats i kommunens planunderlag. Av detta underlag framgår att det förekommer värdefull natur och skyddade arter inom och i anslutning till planområdet. De framgår även av underlaget att skyddade arter och kommer att påverkas genom förstörelse av livsmiljöer och av störningar och att det kan krävas dispenser enligt artskyddsförordningen.

En tidigare dom i Mark- och miljööverdomstolen (MÖD 2014:4 DOM P 2823-13) ger stöd för Naturskyddsföreningens utgångspunkt att det krävs upprättande av en

miljökonsekvensbeskrivning när en detaljplan riskerar skada miljöer eller i vissa fall även döda individer av skyddade arter. Stöd för detta finns dessutom i EU-direktivet 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön. Viktiga utgångspunkter för bedömningar och hantering av artskyddet finns i ovan refererade EU-domar.

Förutom förekomst av skyddade arter så finns flera andra värden och skydd som påverkas som ett naturreservat, ett Natura 2000-område, riksintresse för friluftslivet, strandskydd, rödlistade arter och en dricksvattentäkt. Här krävs tillsammans med artskyddet att det görs en sammantagen och samlad bedömning av planens konsekvenser - vilket måste göras genom upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning.

För Naturskyddsföreningen i Härryda

Michael Nilsson
Ordförande

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060206

PROTOKOLL
2023-07-04
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 4
Mål nr P 1715-23

RÄTTEN

Hovrättsråden Henrik Löv och Margaretha Gistorp, referent, samt tekniska rådet Johan Hjalmarsson

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Föredraganden Cecilia Forsman

PARTER

Klagande

Naturskyddsföreningen i Härryda,
c/o Michael Nilsson
Näsetvägen 16
435 39 Mölnlycke

Motpart

Härryda kommun
435 80 Mölnlycke

SAKEN

Antagande av detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl., Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun; nu fråga om prövningstillstånd

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, dom 2023-01-18 i mål nr P 4713-21

Efter föredragning fattar Mark- och miljööverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2023-07-04)

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.

Beslutet får inte överklagas.

Cecilia Forsman

Protokollet uppvisat/

Dok.Id 1954003

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50		måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

Datum
2022-09-13

Dnr
2015KS531 214

Yttrande till mark- och miljödomstolen i mål nr P 4713–21 över överklagande av kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplan för del av Råda 1:1 m.fl. Mölnlyckemotet i Mölnlycke, Härryda kommun

Härryda kommun ("**Kommunen**") har förelagts att yttra sig avseende Naturskyddsföreningen i Härrydas ("**Föreningen**") överklagande av ovan nämnda beslut, i vilket Föreningen yrkar att mark- och miljödomstolen ska upphäva beslutet att anta detaljplanen.

Mark- och miljödomstolen har meddelat Kommunen anstånd med att yttra sig till och med den 30 september 2022.

Inställning

Kommunen motsätter sig Föreningens yrkande om att beslutet att anta detaljplanen ska upphävas och anser följaktligen att mark- och miljödomstolen ska avslå överklagandet.

Kommunen bemöter i det följande vad Föreningen anfört och utvecklar samtidigt grunderna för sin inställning.

Frågan om betydande miljöpåverkan

Kommunen vidhåller sin bedömning att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och att det därför inte krävts att en miljökonsekvensbeskrivning upprättats.

Kommunen har i behovsbedömningen utgått från kriterierna i bilaga 4 till förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, varvid Kommunen bl.a. beaktat att det är fråga om ett mindre område på lokal nivå som överensstämmer med översiktsplanen, typen av verksamheter som detaljplanen möjliggör och risken för påverkan på de nationella miljömålen, kvaliteten på mark, vatten, luft och miljön i övrigt samt miljökvalitetsnormer för luft och vatten. Kommunen har utifrån dessa kriterier bedömt att detaljplanen inte kan antas innebära en betydande miljöpåverkan.

Kommunen har i denna fråga fört en löpande dialog med Länsstyrelsen i Västra Götalands län ("Länsstyrelsen"). Kommunens bedömning har genomgående delats av Länsstyrelsen, vilket bekräftas av myndighetens samrådsyttrande, vari Länsstyrelsen konstaterar att en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver tas fram.¹

En utebliven miljökonsekvensbeskrivning i fall där sådan krävts har i praxis ansetts kunna utgöra skäl för att en detaljplan inte kan godtas. Bedömningen av om en miljökonsekvensbeskrivning krävts eller inte ska dock ske med beaktande av de frågor som miljökonsekvensbeskrivningen har till uppgift att belysa i det enskilda fallet.² Det kan således vara fullt tillräckligt att frågor kring effekter av detaljplanens genomförande tillgängliggörs och bedöms genom utredningar i enklare form.³

I förevarande fall har en erforderlig bedömning av detaljplanens effekter kunnat göras med stöd av de utredningsåtgärder som vidtagits inom ramen för planprocessen, bl.a. den naturvärdesinventering⁴ och artskyddsutredning⁵ som genomförts i syfte att utreda frågor om påverkan på naturvärdesobjekt och skyddade arter samt möjliga anpassningar av planens utformning och nödvändiga skyddsåtgärder. Det föregående är typiska exempel på utredningar i enklare form som i tillräcklig omfattning tillgängliggör information avseende relevanta frågor för detaljplanens genomförande och därmed ersätter behovet av en miljökonsekvensbeskrivning.

Föreningen har lyft fram ett flertal områden som alla beaktats av Kommunen vid den sammantagna bedömningen av huruvida planen kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. Nedan bemöts Föreningens synpunkter inom dessa områden var för sig.

Artskydd

I praxis har det bedömts vara en förutsättning för en effektiv tillämpning av bestämmelserna om artskydd att behovet av hänsyn till skyddade arter klarläggs i sådan tid att det kan beaktas inom ramen för detaljplaneprocessen.⁶

Kommunen har därför låtit genomföra en naturvärdesinventering och efterföljande artskyddsutredning. Utredningarna har visat att det inom planområdet förekommer arter som är fridlysta enligt 4 § artskydds-förordningen (2007:845) och att dessa arter riskerar att påverkas negativt av detaljplanens genomförande.

¹ Länsstyrelsen i Västra Götalands län, samrådsyttrande, daterat den 22 november 2019.

² RÅ 2005 ref. 44.

³ Jfr. bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 19 januari 2016 i mål nr P 11828-14.

⁴ Kullingsjö, 2020, Naturvärdesinventering vid Mölnlyckemotet, Naturcentrum AB.

⁵ Kullingsjö, 2020, Artskyddsutredning – Mölnlyckemotet, Härryda kommun, Naturcentrum AB.

⁶ Se t.ex. RÅ 2005 ref. 44 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 april 2015 i mål nr P 8073-14.

Med grund i dessa utredningar har Kommunen beslutat att vidta skyddsåtgärder i syfte att minska planens potentiella påverkan på fridlysta arter. Efter samråd med Länsstyrelsen har Kommunen bl.a. minskat planområdet med nästan 5 000 kvadratmeter för att exkludera områden med höga naturvärden. Därutöver har det område som kan bli föremål för totalt ianspråktagande begränsats och ett område i den nordvästra delen av planområdet har sparats såsom allmän platsmark – NATUR. Åtgärderna har syftat till att säkerställa att de berörda arternas gynnsamma bevarandestatus inte påverkas av detaljplanens genomförande, vilket stod i överensstämmelse med den praxis som var gällande vid tidpunkten för denna del av planprocessen. Länsstyrelsen bekräftade slutligen att skyddsåtgärderna var tillräckliga och sammantaget minskade riskerna för påverkan på lämpliga livsmiljöer för t.ex. hasselsnok och mindre hackspett, vilket fick som följd att Länsstyrelsen inte bedömde att genomförandet av detaljplanen innefattade dispenspliktiga åtgärder.

Den förändring i praxis som ägt rum sedan EU-domstolens avgörande i ”Skydda skogen”⁷ bör enligt Kommunen inte få till följd att detaljplanen inte kan godtas, utan snarare att underlaget till detaljplanen bör bedömas utifrån huruvida det kan antas att de dispenser som nu eventuellt kan komma att behövas för åtgärder relaterade till genomförandet av detaljplanen sannolikt kan erhållas.

Det finns inte något formellt krav på att en dispens från förbuden i artskyddsförordningen ska ha beviljats innan en detaljplan antas.⁸ Det avgörande bör istället vara att det framgår att detaljplanen är genomförbar, vilket är beroende av huruvida underlaget till detaljplanen på ett erforderligt sätt behandlar dessa frågor samt att det är sannolikt att nödvändiga dispenser kan beviljas för de åtgärder som genomförandet innefattar.

Kommunen har följaktligen inte varit förhindrad att anta detaljplanen innan frågan om behov av eventuell dispens var slutligt avgjord, särskilt inte med hänsyn till det underlag för bedömning av frågan som funnits i form av naturvärdesinventering och artskydds-utredning samt de anpassningar och skyddsåtgärder som vidtagits i samråd med Länsstyrelsen. Vid behov möjliggör dessutom detaljplanen ytterligare skyddsåtgärder, i syfte att inte aktualisera förbuden i artskyddsförordningen, genom att bl.a. begränsa de områden som kan bli föremål för fullt ianspråktagande. Utredningarna ger dessutom stöd för att dispens sannolikt kan beviljas om det i efterhand bedöms nödvändigt för genomförandet av detaljplanen, bl.a. med hänsyn till att detaljplanen möjliggör ett infrastrukturprojekt utan lämplig alternativ lokalisering och innefattar flertalet åtgärder i syfte att öka trafiksäkerheten.

Föreningen har inte utvecklat vad som anförts om att dispens kan komma att krävas för andra fågelarter såsom stare och flugsnappare samt för flertalet kräl- och groddjursarter. Det framgår inte varför dispens skulle krävas vad

⁷ EU-domstolens dom den 4 mars 2021 i de förenade målen C-473/19 och C-474/19.

⁸ Se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 7 juni 2018 i mål nr P 8129-17.

avser dessa arter samt vilka andra fågelarter och kräl- och groddjursarter som åsyftas.

Det är med hänsyn till otydligheten i vad Föreningen anfört ovan inte möjligt för Kommunen att bemöta detta utöver att hänvisa till de utredningsåtgärder med efterföljande anpassningar av detaljplanen som vidtagits i syfte att säkerställa ett genomförande utan otillåten påverkan på skyddade arter och deras livsmiljöer. Den senare uppkomna frågan om eventuellt behov av dispens, med anledning av förändringen i praxis, bedöms dessutom kunna hanteras med grund i de utredningar som genomförts.

Mot denna bakgrund har frågan om vilken effekt detaljplanens genomförande kan få för skyddade arter och deras livsmiljöer klarlagts och bedömts i tillräcklig omfattning under arbetet med detaljplanen. Det saknas därmed anledning att upphäva beslutet att anta detaljplanen med grund i behovet av ytterligare utredningsinsatser i denna fråga.⁹

Rådasjöns naturreservat

Kommunen anser att det finns förutsättningar för att beviljas dispens från natur-reservatets föreskrifter och har för avsikt att söka dispens innan dispenspliktiga åtgärder vidtas. Det ska härvid noteras att de tillkommande åtgärder som planen medger och som ligger inom naturreservatet avser utvidgning av befintlig väg. Det kan därför ifrågasättas om åtgärderna kräver dispens eftersom åtgärder inom väg-, gång- och cykelväg och järnvägsområde inte omfattas av det förbud som återfinns i föreskrifterna för reservatet.¹⁰

Att det vid detaljplanens antagande inte fanns en beviljad dispens är inte detsamma som att frågan om genomförandets påverkan på naturreservatet inte har beaktats inom ramen för planprocessen. Även om det inte uttryckligen anges så har de planerade åtgärderna bedömts sakna egentlig påverkan på värdefulla biotoper eller skyddade arter. Åtgärderna påverkar inte heller friluftslivet eller allmänhetens möjligheter till naturupplevelser i området kring Rådasjön. Med hänsyn till planområdets avskilda läge i förhållande till Rådasjön måste den eventuella inverkan på allmänhetens tillträde till det område som åtgärderna vidtas inom anses vara liten. Inget av de värden som beskrivs som syftet med inrättandet av naturreservatet bedöms påverkas negativt. Skälen för åtgärderna som detaljplanen möjliggör, vilka syftar till att öka trafiksäkerheten, bör därför ha företräde framför de allmänna intressen vilka beskrivits ovan. Det är därför sannolikt att särskilda skäl för att medge dispens föreligger.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan har Kommunen kunnat hantera och bedöma frågan på erforderligt sätt inom ramen för planprocessen. Vad Föreningen i denna del anfört om påverkan på skyddade arter samt dagvatten behandlas vidare under respektive avsnitt i detta yttrande.

⁹ Jfr. Mark- och miljööverdomstolens dom den 19 januari 2016 i mål nr P 11828-14.

¹⁰ Rådasjöns naturreservat, beslutshandling 2004-06-17, s. 3.

Natura 2000-området Labbera

Föreningen har anfört att påverkan på Natura 2000-området främst kommer att ske genom påverkan på de arter som finns i området.

Ingen av de arter som Föreningen räknar upp i överklagandet utgör bevarandemål för området. Det överordnade målet med Natura 2000-området är att ekskogarna och bokskogarna och dess arter ska finnas kvar i nuvarande mängd eller öka. Det föregående ska i första hand säkras genom att utpekade miljöer inom Natura 2000-området bevaras, även Rådasjöns naturreservat bidrar till säkerställandet av viktiga lövskogar i området. De naturtyper och arter som ska bevaras inom Natura 2000-området Labbera är Trädklädd betesmark (9070), Näringsfattig bokskog (9110), Näringsrik ekskog (9160) och Näringsfattig ekskog (9190).

Med beaktande av ovanstående kan det på sin höjd bli fråga om en indirekt påverkan på Natura 2000-området som inte riskerar att påverka områdets bevarandesyften eller på annat vis försvåra bevarandet på ett sätt som kräver tillstånd. En risk för påverkan utöver detta framstår under alla omständigheter som osannolik, bl.a. med hänsyn till avståndet mellan planområdet och Natura 2000-området och det faktum att målet med det senare ska säkras främst genom bevarandet av miljöer inom själva området.

Det ovanstående har bekräftats av Länsstyrelsen under planprocessen.

Det har således sagnats anledning för Kommunen att beakta och utreda frågan om påverkan på Natura 2000-området i ytterligare utsträckning vid framtagandet av detaljplanen.

Strandskydd

Föreningen har anfört att det krävs att strandskyddet upphävs eller att dispens beviljas i den del av planområdet som omfattas av strandskydd, vilket planlagts som Allmän platsmark – VÄG.

Kommunen är av uppfattningen att de åtgärder som kan bli aktuella i strandskyddat område inte är otillåtna enligt 7 kap. 15 § miljöbalken, varför det inte har beslutats om att upphäva strandskyddet i det aktuella området. Kommunen har inte heller för avsikt att söka dispens för åtgärderna, men utesluter samtidigt inte ett sådant tillvägagångssätt för det fall att en annan bedömning görs inför åtgärdernas utförande.

Kommunen grundar sin bedömning i att åtgärden som detaljplanen medger, en förflyttning av slänten i sydlig riktning precis intill skogslinjen, inte är synlig och därmed avhållande för den allmänhet som passerar mellan Rådasjöns stränder och den aktuella platsen. Åtgärden hindrar eller avhåller därför inte allmänheten från att beträda det strandskyddade området. Åtgärden har inte heller någon sådan väsentlig påverkan på livsvillkoren för djur- och växtliv som innebär att den är förbjuden. Det område som tas i anspråk är ytterst begränsat och den naturmiljö som påverkas består av ung lövskog. Det bör härvid särskilt framhållas att det, i jämförelse med nu

gällande plan, endast är fråga om en egentlig utökning av ianspråktagen mark om cirka 292 kvadratmeter.

Mark- och miljööverdomstolen har i praxis bedömt att bl.a. vägar inte nödvändigtvis står i strid med de förbud som gäller inom strandskyddat område, helt i enlighet med ovan förda resonemang.¹¹

Om dispens visar sig krävas bedömer Kommunen att det sannolikt föreligger sådana särskilda skäl som krävs för att dispensen ska beviljas.¹²

Länsstyrelsen har delat Kommunens bedömning i frågan och har inte ansett att detaljplanens genomförande kommer resultera i dispenspliktiga åtgärder.

Kommunen har således utrett och hanterat frågan på ett erforderligt sätt inom ramen för planprocessen.

Riksintresse för friluftslivet

Länsstyrelsen, som har till uppgift att bevaka statliga intressen såsom riksintressen, har inom ramen för samråds- och granskningsförfarandet inte haft några invändningar mot detaljplanens utformning och har inte bedömt att något riksintresse kommer att skadas påtagligt av detaljplanens genomförande.¹³ Länsstyrelsen har inte heller beslutat att överpröva beslutet att anta detaljplanen. Även om det inte finns något formellt hinder för att frånga Länsstyrelsens bedömning saknas det ofta anledning för en överprövande instans att göra det med hänsyn till den särskilda sakkunskap som myndigheten besitter och som behövs för att bedöma dessa frågor.¹⁴

Kommunen vidhåller sin bedömning att genomförandet av detaljplanen inte innebär någon påtaglig skada för något av de värden som utgör grunden för riksintresset. Det föregående gäller bl.a. med beaktande av det ytterst begränsade område, vilket är utpekade som riksintresse, som omfattas av planområdet. Området angränsar dessutom redan till en befintlig väg. Utformningen av föregående nämnda område, dvs. en smalare sträcka längs den befintliga vägen, vilket i princip är otillgängligt och inte synligt från strandlinjen pga. den täta vegetationen, ger ytterligare stöd för Kommunens inställning i frågan.

Det saknas även i övrigt stöd för att detaljplanens genomförande skulle medföra en sådan påtaglig skada på riksintresset som Föreningen påstår.

Dricksvattentäkt

Kommunen har tagit erforderlig hänsyn till eventuell påverkan på Rådasjöns vattentäkt genom förorenat vatten från planområdet inom ramen för planarbetet. Detaljplanen är bl.a. framtagen med hänsyn till de föreskrifter som gäller för vattenskyddsområdet. Kommunen har även beaktat de föreslagna

¹¹ Jfr. MÖD 2018:23.

¹² Se t.ex. 7 kap. 18 c § fjärde alternativt femte punkten miljöbalken.

¹³ Länsstyrelsen i Västra Götalands län, granskningsyttrande, daterat 28 april 2021.

¹⁴ Se t.ex. MÖD 2014:12.

föreskrifterna för det nya, ännu ej inrättade vattenskyddsområdet. Frågan är således tillräckligt utredd och hanterad.

Dagvatten

Kommunen har i detaljplanen reglerat frågan om dagvatten genom att varje enskild verksamhetsutövare ansvarar för att dagvatten omhändertas inom respektive fastighet och att vattnet renas innan det når Rådasjön. Anläggningar för uppsamling, rening och behandling av dagvatten ska dessutom anmälas till Kommunen för att säkerställa att de utformas i enlighet med gällande dagvattenpolicy. Frågan är därmed tillräckligt utredd och hanterad.

Förtydligande

Kommunen vill särskilt framhålla att den åskådliggörande bilden över planområdet som Föreningen presenterat i aktbil. 6, s. 5 är felaktig. Den visar området för naturvärdesinventeringen och skiljer sig markant från det faktiska planområdet, se bilaga 1. Det föregående har betydelse för vad Föreningen anför bl.a. gällande de naturvärden som riskerar påverkas av planens genomförande.

Sammanfattning

Kommunen anser sammanfattningsvis att de utredningar som vidtagits inom ramen för planprocessen är tillräckliga och att de anpassningar som gjorts av detaljplanen med stöd i dessa utredningar och i samråd med Länsstyrelsen medfört att detaljplanen inte innebär en betydande miljöpåverkan. Det saknas därför skäl att upphäva beslutet att anta detaljplanen med grund i vad Föreningen anfört i denna del.

Den ovan nämnda anpassningen som gjorts av planen och de skyddsåtgärder som vidtagits i syfte att undvika otillåten påverkan på skyddade arter och deras livsmiljöer samt det faktum att dispensfrågan sannolikt kan hanteras i erforderlig ordning i ett senare skede medför att detaljplanen kan godtas även vad avser frågan om påverkan på skyddade arter. Även i övrigt framgår det av underlaget att förutsättningar för beviljande av eventuella erforderliga dispenser sannolikt föreligger.

Kommunen vill med anledning av EU-domstolens avgörande i ”Skydda skogen” framhålla att majoriteten av alla detaljplaner efter avgörandet kan anses innehålla ett visst mått av osäkerhet gällande behovet av dispenser enligt artskyddsförordningen. Om krav ställs på utredningar utöver de som Kommunen genomfört i förevarande fall och följden blir att själva aktualiserandet av frågan om behovet av dispens medför att detaljplanen per automatik antas innebära en betydande miljöpåverkan saknas det fortsättningsvis möjlighet att bedöma utredningsbehovet i det enskilda fallet. Det föregående skulle innebära ett i princip obligatoriskt och betungande krav på framtagande av miljökonsekvensbeskrivningar i planprocessen.

Samtliga övriga frågor som Föreningen berört i överklagandet är tillräckligt utredda, hanterade och beskrivna inom ramen för planarbetet och till beslutet hörande underlag.

Föreningens överklagande bör därför avslås.